Københavns Universitet
Eksamen ved Det naturvidenskabelige Fakultet vinteren 1988–89

MATEMATIK 2 AL

Opgaver til besvarelse i 4 timer.
Alle sædvanlige hjælpemidler må medbringes.
Til fuld besvarelse kræves, at 12 af nedenstående 16 delspørgsmål er korrekt besvaret.

Opgave 1

Lad $(a_1, \dots, a_n)$ være et sæt af n forskellige elementer i en kommutativ ring R, og lad f betegne polynomiet

$$f := (X - a_1) \cdots (X - a_n) \in R[X].$$

Lad endvidere R^n betegne ringen af alle n-sæt $(x_1, \dots, x_n)$, hvor $x_i \in R$, med koordinatvis addition og multiplikation.

(1) Vis, at afbildningen
$$p \mapsto \big(p(a_1), \dots, p(a_n)\big)$$
er en ringhomomorfi $R[X] \to R^n$, og at denne ringhomomorfi inducerer en ringhomomorfi $\Phi\colon R[X]/(f) \to R^n$ fra kvotienten.

(2) Vis, at hvis R er et integritetsområde, så er Φ injektiv.

(3) Vis, at hvis R er et legeme, så er Φ en isomorfi.

(4) Vis, når $R = \mathbf{Z}$, $n = 2$ og $(a_1, a_2) = (1, -1)$, at billedet for Φ består af de par $(x_1, x_2) \in \mathbf{Z}^2$ for hvilke $x_1 + x_2 \equiv 0 \pmod 2$.

Opgave 2

For $n \geq 2$ kan den såkaldte *diedergruppe* D_n af grad n beskrives på følgende måde: Der findes i D_n et element ζ af orden n og et element $\tau \neq \zeta$ af orden 2, så at $\zeta\tau = \tau\zeta^{-1}$, og så at den eneste undergruppe, der indeholder både ζ og τ, er hele D_n.

(1) Vis, at diedergruppen D_n har orden $2n$ og at alle diedergrupper af grad n er isomorfe.

(2) Lad X betegne den komplekse talplan, og lad τ og ζ betegne afbildningerne bestemt ved
$$\tau(z) = \bar{z} \qquad \text{og} \qquad \zeta(z) = e^{2\pi i/n} z.$$
Vis, at τ og ζ er bijektive afbildninger, og at den mindste undergruppe af $\mathrm{Aut}(X)$, som indeholder ζ og τ, er isomorf med diedergruppen D_n.

(3) I den symmetriske gruppe S_n betegnes med ζ n-cyklen $\zeta := (1, 2, \dots, n)$ og med τ permutationen bestemt ved $\tau(x) := n - x + 1$. Vis, at den mindste undergruppe af S_n, som indeholder ζ og τ, er isomorf med diedergruppen D_n.

(4) Vis, at gruppen $\mathrm{Aff}_0(\mathbf{Z}/n)$ defineret i opgave 3 er isomorf med diedergruppen D_n.

Opgavesættet fortsættes på side 2

Opgave 3

Lad R være en kommutativ ring. Med $\operatorname{Aff}(R)$ betegnes følgende delmængde af $\operatorname{Mat}_2(R)$:

$$\operatorname{Aff}(R) := \left\{ \begin{pmatrix} a & b \\ 0 & 1 \end{pmatrix} \,\middle|\, a \in R^* \wedge b \in R \right\}.$$

(1) Vis, at $\operatorname{Aff}(R)$ er en undergruppe i den generelle lineære gruppe $GL_2(R)$. Vis videre, at determinanten ved restriktion definerer en surjektiv gruppehomomorfi $f\colon \operatorname{Aff}(R) \to R^*$. Vis endelig, at kernen for f er en normal undergruppe isomorf med den additive gruppe $(R, +)$.

(2) Med $\operatorname{Aff}_0(R)$ betegnes følgende delmængde af $\operatorname{Aff}(R)$:

$$\operatorname{Aff}_0(R) := \{\, \alpha \mid f(\alpha) = \pm 1\}.$$

Vis, at $\operatorname{Aff}_0(R)$ er en normal undergruppe i $\operatorname{Aff}(R)$. Under hvilke betingelser om R gælder, at gruppen $\operatorname{Aff}_0(R)$ er kommutativ?

(3) For en matrix $g = \left(\begin{smallmatrix} a & b \\ 0 & 1 \end{smallmatrix}\right)$ i $\operatorname{Aff}(R)$ og og et element x i R sættes

$$(*) \qquad\qquad g.x := ax + b.$$

Vis, at der ved $(*)$ defineres en virkning af gruppen $\operatorname{Aff}(R)$ på mængden R. Vis videre, at den tilhørende repræsentation $\operatorname{Aff}(R) \to \operatorname{Aut}(R)$ er tro.

(4) Vis for $n \geq 1$, at gruppen $\operatorname{Aff}(\mathbf{Z}/n)$ er isomorf med en undergruppe i den symmetriske gruppe S_n. Hvilken orden har gruppen $\operatorname{Aff}(\mathbf{Z}/n)$?

(5) Som bekendt findes der et legeme $\mathbf{F}_4$, der har præcis 4 elementer. Vis, at gruppen $\operatorname{Aff}(\mathbf{F}_4)$ er isomorf med den alternerende gruppe A_4.

Opgave 4

(1) Angiv i Gauss' talring $\mathbf{Z}[i]$ samtlige elementer, der har norm 13. Bestem endvidere primopløsningen af tallet $7 + 9i$.
(2) Bestem et normeret polynomium f i $\mathbf{F}_2[X]$ således at kvotientringen $\mathbf{F}_2[X]/(f)$ er et legeme med 4 elementer.
(3) I matricen

$$M_a = \begin{pmatrix} 1 & 2 & a \\ 2 & a & 1 \\ a & 1 & 2 \end{pmatrix} \in \operatorname{Mat}_3(\mathbf{F}_5),$$

hvor $a \in \mathbf{F}_5$, fortolkes tallene som restklasser modolo 5. For hvilke værdier af $a \in \mathbf{F}_5$ er M_a invertibel?